

Mestre: no m'afebliré

Narrativa

Terrorista

John Updike
Traducció d'Eduard Castanyo
Bromera, Alzira, 2007

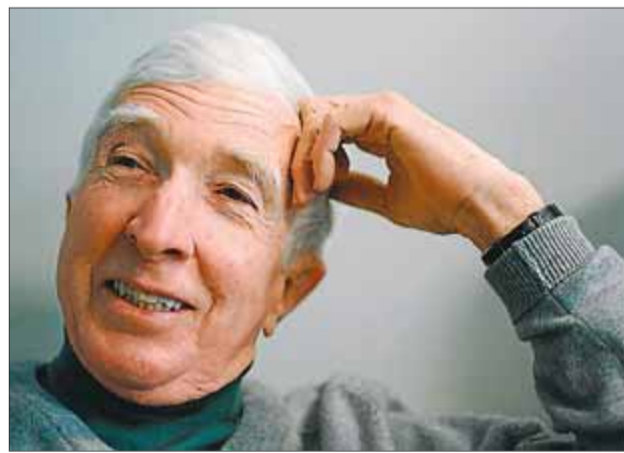
Jordi Llavina

Un narrador tan competent com el veterà John Updike agafa un material més aviat tediós com el procés de fanatització d'un jove de 18 anys i el converteix en una novel·la sòlida, que parcel·la el món occidental, nord-americà, i que és capaç de revelar-ne algunes pulsions fonamentals.

Ahmad Ashmawy viu a New Prospect, a tocar de Nova York. És fill d'un egipci —que va voler realitzar el somni americà però que, en veure que no se'n sortia, va tocar el dos— i d'una irlandesa pèl-roja i pigallada, mig hippy, que pinta uns quadres abstractes horrorosos. Ahmad estudia l'Alcorà i està enderiat a mantenir-se pur per sempre més i a no abandonar el camí recte ("el paper d'Ahmad no era discutir; era aprendre, sotmetre's al seu lloc en la vasta estructura de l'Islam, la visible

anat engreixant-se progressivament i que, en el moment de conèixer-la, pesa cent deu quilos. Levy, que vol redreçar la vida d'Ahmad, esdevindrà l'amant de la mare del noi. En aquesta relació, Updike no arriba a emular Roth, però de vegades s'hi acosta força.

Ahmad es treu el carnet per conduir vehicles pesants i el contracten en una empresa que du el nom pintoresc de Mobles de la Llar Excel·lència. A partir d'aquí, el lector suposarà que aprofundeix la via de la formació específica per acabar immolant-se amb el camió ple d'explosius a la ciutat de Nova York i així avançar unes quantes dècades el seu particular ingrés al paradís. Però certes parts del nus i el final sencer ens reserven sorpreses poderoses. El desenllaç, de fet, constitueix una sorpresa massa poderosa, que no sé si mostra un excés d'optimisme i tot (optimisme ficcional, més que no pas moral: difícil de creure, en definitiva). La qüestió és que els que han reclutat el protagonista l'han ben engalipat i, curiosament, un ha caigut en un parany mortal.

John Updike va néixer el 1932 als EUA. BRIAN SNYDER / REUTERS

i la invisible"). També aprèn l'àrab clàssic i mostra un interès sincer per la pronúncia impecable. Té un mestre particular per a les lliçons de l'Islam i de llengua: el xeic Raixid. És un home inflexible, de paraula altisonant i gest despòtic. Llàstima que perdi la poca credibilitat que té quan un dia, mentre està ensinistrant el xicot, li sona el mòbil dins la butxaca, amb una musiqueta que s'aparta ostensiblement de la música del paradís.

L'altre protagonista de la història és un professor jueu, Jacob Levy (per bé que tot-hom li diu Jack: una manera, també, de desjuevitzar l'arrel), que no exerceix el judaisme però que està corcat per la culpa i els remordiments. És casat amb una dona que els últims anys ha

Terrorista és una novel·la amb múscul, però les millors escenes no són precisament les que descriuen la proximitat creixent del sacrifici, sinó les de sexe. Algunes escenes de llit entre Levy i la mare d'Ahmad, però sobretot aquella en què al jove candidat a la immolació el pretenen desvirgar... amb l'ajut d'una excompanya d'institut. Ideològicament, no em sembla un treball gaire reeixit. La novel·la s'encarrega de ligar tots aquells caps que convé deixar ben lligats. A pesar de la magnificència del tema, els personatges es beneficien de l'ordre creatiu que els ha conferit el novel·lista. Per cert: notable traducció d'Eduard Castanyo, que també trasllada al català les novel·les de John Banville per a la mateixa editorial.

El poeta i narrador nord-americà Charles Bukowski. ARXIU

Bukowski: un cert encant detestable

Assaig

Charles Bukowski

Barry Miles
Editorial Circe, Barcelona, 2007

Carlos Zanón

En el món de la literatura hi ha moltes línies vermelles. Una d'aquestes línies és aquesta: per una banda els que creuen que Bukowski és el millor escriptor del món; per una altra els que mantenen que és el pitjor. I tots tenen raó.

Hank manté una mala salut de ferro. La seva literatura està feta del mateix material que les parets del seu fetge: acer i paper. Els seus poemes i relats aguanten el pas del temps. Prolix i exuberant. Adolescent i fanfaró, el vell Bukowski compta a milers els seus seguidors. Totes les bandes de rock l'han llegit. Tots els nous poetes escriuen mullant la seva ploma en acné i alcohol. Tots els pringats, els sense sort, tots els romàntics i les bones males noies, també. Tothom estima Chinaski. I també tots ja n'estem farts.

I per això aquesta enèsima biografia va bé. El seu autor, Barry Miles, és un gran coneixedor dels beats, amic i biògraf de Ginsberg, Burroughs i Kerouac, i també de Dylan i els Beatles. Miles ajusta el personatge però no l'ajusticia. Amb una prosa rutinària, sense brillantor, amena gairebé sempre i excepcionalment brillant —per exemple, els últims dies de Jane, la borratxa més tirada de Los Angeles—. L'Home menteix, exagera, pateix, estima i traeix, però no l'Escriptor. Per això el biògraf no pren partit. Perquè no oblida que està parlant d'algú que

era el millor/pitjor escriptor del món. I això és l'únic important. Els seus maleïts poemes. Els seus relats ebris d'ordinària bogeria. La seva constant fe en la seva literatura. L'autoestima que li va permetre que la vida no aixafés el seu dret a cridar.

I de la mateixa manera que la seva obra aguanta, al mite Bukowski se li comencen a veure les intimitats. Tot i a risc d'acabar sent parc temàtic Hank —faig meva la idea: destil·leries, cavalls i motels— es va esforçar a fer d'ell mateix un heroi. Un cant romàntic al somni americà. El solitari chaplinesc, arquetip de la individualitat irreductible. Una suposada deixalla que des de fora aconseguia arribar al punt més alt. Escrivint poemes en caixes de cartró. Mirant d'aparcar el dolor amb sexe, música clàssica i alcohol, moltíssim alcohol. Donant l'esquena a la salut, a la feina i a l'amor... Sí però no, amic.

El que fa Miles és agafar l'autor i despullar-lo sense avergonyir-lo. Això que Hank mai no hauria acceptat. Per a ell les paraules haurien de ser el camí més curt fins a la realitat. Ell escrivia —com John Fante, el número 1 en la seva vitrina mitòmana— el que passava. I punt. Si ho podia dir en dues paraules, no n'utilitzava tres. A penes fabulava. La seva literatura era autèntica perquè parlava d'ell i del que li passava. No era porqueria realista que mirava d'explicar, comptar i entendre alhora.

Per això sembla senzill escriure com ell —i d'aquí la catterva de fatus imitadors, nens de papa i pajillers adolescents—. Però no ho era. Xerrada de bar a l'alçada de poesia americana —la veu del carrer—. Efectiva i directa

com el Gènesi o Chandler. Hipnòtica com una serp. Addictiva com el tabac. Reiterativa com les cançons del teu grup favorit. I totes les crítiques —feministes, universitaris, reprimits— demostren que no van saber veure que Hank no era més que un bon home. Un romàntic empedreït. Un salvatge que ansiava vendre els seus llibres en un Blockbuster. "Un borratxo, en definitiva, orgullós de poder beure en un país lliure" [sic].

I sí, en la biografia descobrim el que sospitaves. Autopistes, palmeres i gespa, esclar. Putes, hipòdrom i vi barat, sí, però també l'altre. Que no era tan misantrop —es passava el dia intentant que l'acceptessin en els cenacles literaris undergrounds—. Ni la relació amb el seu pare va ser tan terrible i brutal —va estar vivint a casa dels seus pares molt més del que obligaven el seu mite i els seus estalvis—. Que va trigar molt de temps a tenir una vida sexual distreta —molts dels relats són fantasies d'adolescent, ràbia dels quinze anys, misogínia d'institut—. Que sempre va fer el que va poder per conservar les feines —aquest cor de burgès alemany—. I que tenia un ego enorme, implacable com un caníbal i que, això sí, es va beure les destil·leries de Los Angeles.

Amb tot, t'adones que també va enganyar el noi de barri que el va llegir. Això que ell odiava tant. Però en llegir-lo o rellegir-lo també saps que el que escrivia no era cert però sí veritat. I això només ho fan els púgils que de tant en tant aturen el temps i et donen un directe al nas. Borratxo. Divertit. Boig. Bocamoll. Escriptor, maleït millor/pitjor escriptor del món.

Llums en l'obscuritat

Assaig

Breviari d'un bizantí

Josep Iborra
Arola Editors, Tarragona, 2007

D. Sam Abrams

Els lectors som molt i molt afortunats que el professor Josep Iborra hagi volgut culminar la seva carrera literària de narrador, assagista i crític publicant els dos extraordinaris quaderns de notes o cahiers, *Inflexions* (2005, premi d'Assaig Mancomunitat de la Ribera Alta) i, ara mateix, *Breviari d'un bizantí* (2007, premi Rovira i Virgili, Tarragona). A més, aquests dos reculls d'aforismes, anotacions i petits assajos constitueixen dues de les aportacions més brillants a l'excel·lent tradició del dietarisme modern en llengua catalana.

Breviari d'un bizantí és un llibre intel·ligent, culte i temàticament ric, escrit en una prosa precisa, discreta, refinada i tranquil·la, des d'un punt de vista crític, autocrític, irònic, i de gran saviesa i humanitat. Un *bizantí* és qui "busca tres peus al gat i li's troba". La condició humana pràcticament no té remei: "Som un cercle vicios". I les possibilitats de la literatura són més aviat limitades: "L'escriptor va encenent llums en l'obscuritat."

Després, l'autor, com qui no vol la cosa, va repassant una infinitat de camps del

Josep Iborra. SP

coneixement humà com ara la filosofia, la política, l'ètica, la teologia, la sociologia, la psicologia, la ciència, la cultura i la literatura.

A partir de Montaigne i Descartes, Iborra observa de la distància i utilitza la raó com un instrument de dubte i investigació. L'autor mira d'entendre les coses a fons, desfent-se d'equívocs, de les aparenances fàcils i dels tòpics acceptats, amb la finalitat d'assolir més grau de llibertat moral, intel·lectual i física. Ara bé, Iborra també té sortides vitalistes completament imprevisibles.

Malgrat la modèstia de l'autor, el nou dietari de Josep Iborra és un llibre d'altíssima volada, un llibre que honora la literatura d'aquest país.